

УДК 378.091.4

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2026-2-16>**Чайка Ірина Юрївна**

доктор філософських наук, доцент,
професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи,
Запорізький національний університет
proforientksfu@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-2315-7724**Маловічко Олена Владиславівна**

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи,
Запорізький національний університет
elenamalovichko@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-4137-8953**Цокур Євген Георгійович**

доктор політичних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри політології,
Запорізький національний університет
thcokur2004@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-7605-0114

ПАРТИСИПАТОРНИЙ ДИЗАЙН ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Вступ. Освітні програми, особливо в таких практикоорієнтованих сферах як соціальна робота, мають постійно оновлюватися, щоб відповідати суспільним та історичним викликам. Такі зміни, які мають іноді трансформаційний характер, мають ініціюватися, як зсередини освітнього середовища (перш за все здобувачами освіти, як внутрішніми стейкхолдерами), так і ззовні (передусім роботодавцями, як зовнішніми стейкхолдерами). Реалізація таких процесів можлива лише за умови запровадження принципів партисипації у процесах вдосконалення освітніх програм.

Метою роботи є обґрунтування партисипаторного дизайну як технології, використання якої сприяє оптимізації процесів взаємодії студентів, роботодавців і представників закладів вищої освіти в ході внесення змін і вдосконалення освітніх програм (ОП) за спеціальністю П10 «Соціальна робота та консультування».

Наукова новизна дослідження визначається тим, що в роботі доведено, що вдосконалення освітніх програм підготовки здобувачів за спеціальністю «Соціальна робота та консультування» має ґрунтуватися на принципах партисипації (залученості до прийняття рішень і формування ідей представниками закладу вищої освіти, студентів і роботодавців), а оптимальною технологією такого покращення ОП може бути партисипаторний дизайн.

Висновки. Залучення студентів до аналізу освітньої програми акцентує і дозволяє реалізувати принцип студентоцентризму. Спільні сесії із роботи над освітніми програмами за участі студентів, роботодавців, представників ЗВО можуть сприяти формуванню професійних комунікаційних навичок у здобувачів, які отримуватимуть досвід професійного спілкування ще до початку трудової діяльності, розвитку їхнього креативного потенціалу, активізації процесів навчання, стимулюванню інноваційного мислення здобувачів освіти. Залучення роботодавців до зазначених процесів сприяє формуванню спільної екосистеми «освіта-практика», в якій відбувається взаємне збагачення закладу вищої освіти та роботодавця. Участь роботодавців, які працюють на ринку соціальних послуг конкретної області, дозволяє сформувати унікальні характеристики освітньої програми, за якою можна здійснювати підготовку фахівця, який буде ефективним саме в цьому регіоні. Корисною такою спільною роботою може бути і задля формування прихильності роботодавців щодо закладу вищої освіти, як джерела нових кадрів з числа студентів-випускників. В ході оптимізації освітніх програм здобувачами може бути використаний метод саморефлексії. Студенти можуть аналізувати свій реальний навчальний досвід, фіксувати його, і аргументовано описувати особливості форм, методів навчання, використання технологій навчання, які їх з якихось причин не влаштовують, і мають бути змінені чи вдосконалені. Можливим є також використання під час проведення сесій партисипаторного дизайну стимулюючого наочного матеріалу для створення колажів.

Ключові слова: партисипаторний дизайн, якість освіти, внутрішні стейкхолдери, зовнішні стейкхолдери, освітня програма, соціальна робота.

Chaika Iryna Yuriivna

Doctor of Science in Philosophical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work,
Zaporizhzhia National University

Malovichko Olena Vladyslavivna

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work,
Zaporizhzhia National University

Tsokur Yevhen Heorhiovych

Doctor of Science in Political Sciences, Associate Professor,
The Acting Head of the Department of Politology,
Zaporizhzhia National University

PARTICIPATORY DESIGN AS A TECHNOLOGY FOR OPTIMIZING THE PROCESS OF IMPROVING EDUCATIONAL PROGRAMS IN THE SPECIALTY “SOCIAL WORK AND COUNSELING”

Introduction. Educational programs, especially in such practice-oriented fields as social work, must be constantly updated to meet social and historical challenges. Such changes, which are sometimes transformative, must be initiated both from inside the educational environment (primarily by students, as internal stakeholders) and from outside (primarily by employers, as external stakeholders). The implementation of such processes is possible only if the principles of participation are introduced in the processes of improving educational programs. **Purpose and objectives of the article** is to substantiate participatory design as a technology, the use of which contributes to the optimization of the processes of interaction between students, employers and representatives of higher education institutions in the process of making changes and improving educational programs in the specialty I10 “Social Work and Counseling”. The scientific novelty of the study is determined by the fact that the work proves that the improvement of educational programs for the training of applicants in the specialty “Social Work and Counseling” should be based on the principles of participation (involvement of representatives of a higher education institution, students, and employers in decision-making and into the formation of ideas), and the optimal technology for such improvement of the educational programs may be participatory design. **Results.** Involving students in the analysis of the educational program emphasizes and allows to implement the principle of student-centeredness. Joint sessions on work on educational programs with the participation of students, employers, and representatives of higher education institutions can contribute to the formation of professional communication skills in applicants, who will gain experience in professional communication even before starting their work, develop their creative potential, activate learning processes, and stimulate innovative thinking of education applicants. Involving employers in these processes contributes to the formation of a common «education-practice» ecosystem, in which there is mutual enrichment of the higher education institution and the employer. The participation of employers working in the social services market of a particular region allows to form unique characteristics of the educational program, according to which it is possible to train a specialist who will be effective in this particular region. Such joint work can also be useful for forming employers’ commitment to the higher education institution as a source of new personnel from among graduate students. Applicants can use the method of self-reflection in the course of optimizing educational programs. Students can analyze their real learning experience, record it, and describe with arguments the features of forms, methods of learning, the use of learning technologies that for some reason do not suit them and should be changed or improved. It is also possible to use stimulating visual material to create collages during participatory design sessions.

Key words: *participatory design, quality of education, internal stakeholders, external stakeholders, educational program, social work.*

Вступ. Демократії сучасного світу характеризуються сьогодні не лише розвиненою політичною системою, в якій збалансований вплив всіх гілок влади, реалізацією принципу верховенства права, залученістю інституцій громадянського суспільства до прийняття суспільно важливих рішень, але й сформованою системою суспільних моральних цінностей, що визначають дієву гуманізацію суспільних відносин. Це проявляється у реалізації інклюзивного підходу, забезпеченні доступності всіх загальносуспільних ресурсів для уразливих категорій громадян. Підставою здійснення на практиці зазначених принципів є функціонування сталої та здатної до розвитку системи соціальної роботи та соціальної допомоги, що фінансується на достатньому рівні і має необхідне кадрове забезпечення. Україна прагне (маючи для цього всі підстави) стати частиною сучасної європейської політичної, економічної, безпекової інфраструктури. Реалізація таких прагнень передбачає, в тому числі і трансформацію системи соціальної роботи і соціальної допомоги в нашій державі, в

тому числі і для того, щоб вдосконалити українське суспільство, сприяючи зростанню рівня гуманізму і соціальної відповідальності в ньому, забезпечуючи формування спільного з провідними світовими демократіями світогляду. Україна сьогодні перебуває у стані війни, що формує нові виклики до системи соціального забезпечення. Наразі з’являються, і будуть виникати у майбутньому, нові категорії клієнтів соціальної роботи, і, відповідно, збільшуватиметься їхня кількість. Для вирішення їхніх проблем, дуже ймовірно, будуть формуватися нові різновиди соціальних послуг, що, своєю чергою, передбачатиме збільшення надавачів таких соціальних послуг, що мають необхідну для цього кваліфікацію.

Таким чином, актуалізується суспільна потреба у зростанні пулу дипломованих фахівців в сфері соціальної роботи, яких готують в закладах вищої освіти України за спеціальністю І10 «Соціальна робота та консультування». Не менш очевидним є і той факт, що такі майбутні фахівці мають засвоїти весь комплекс загальних та фахових компетентностей в рамках

освітніх програм, що дозволить їм здобути вміння і навички, необхідні для ефективної діяльності в сфері соціальної роботи в умовах воєнної та повоєнної України. В той же час в ситуації мінливості і невизначеності середовища, в якому функціонує наша країна, постає проблема необхідності швидко реагувати на зміни. Це стосується і сфери освіти, коли освітні програми, особливо в таких практикоорієнтованих сферах як соціальна робота, мають постійно оновлюватися, щоб відповідати черговим викликам. Такі зміни, які мають іноді трансформаційний характер, мають ініціюватися, як зсередини освітнього середовища (перш за все здобувачами освіти, як найбільш зацікавленими внутрішніми стейкхолдерами), так і ззовні (передусім майбутніми роботодавцями, як зовнішніми стейкхолдерами). Реалізація таких процесів можлива лише за умови запровадження принципів партисипації (залученості до прийняття рішень і формування ідей) у процесах вдосконалення освітніх програм підготовки здобувачів за спеціальністю І10 «Соціальна робота та консультування».

Отже, аналіз використання партисипаторних технологій, зокрема, технології партисипаторного дизайну, у процесах вдосконалення освітніх програм за спеціальністю І10 «Соціальна робота та консультування» є актуальним дослідницьким завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно зазначити, що у відповідності до концептуальних підходів щодо забезпечення якості вищої освіти в Україні, представлених Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), у системі внутрішнього забезпечення якості кожен учасник освітнього процесу має визначену роль і сферу відповідальності [1, с. 22]. Зокрема, здобувачі вищої освіти впливають на якість через зворотний зв'язок, участь у розробці та перегляді освітніх програм, ініціативи щодо вдосконалення навчання, тощо. Тобто, необхідність партисипативного підходу до вдосконалення освітніх програм в закладах вищої освіти України визнано на рівні загальнодержавних політик. Однак, науково-практичного дискурсу щодо теоретичних аспектів чи досвіду залучення студентства до участі у внесенні змін та вдосконаленні освітніх програм, недостатньо для проведення аналізу. Натомість, дослідження залучення зовнішніх стейкхолдерів (перш за все роботодавців), які, за твердженням НАЗЯВО, «формують запит на результати навчання і компетентності випускників, допомагають зробити освіту практикоорієнтованою, актуальною для ринку праці і конкурентоспроможною» [1, с. 25], до роботи над освітніми програмами доволі ґрунтовно представлено в публікаціях українських дослідників протягом останніх років. Зокрема, Ю. Скиба стверджує, що створення спільних команд роботодавців і представників закладів вищої освіти, задля формування проєктних пропозицій для вирішення проблем і впровадження інновацій на підприємстві роботодавця, комерціалізація наукових досліджень, започаткування і використання освітніх краудсорсингових платформ, здійснення неформаль-

них заходів задля обміну знаннями та навичками представників ЗВО і роботодавців сприятиме адаптації освітніх програм та формуванню навичок і компетентностей, які відповідають вимогам ринку праці [5]. О. Кравченко та І. Карпич зазначають, що роботодавці беруть активну участь у вдосконаленні освітніх програм, надаючи пропозиції щодо програмних результатів навчання, які мають бути сформовані у здобувачів вищої освіти; створюючи відгуки та рецензії на освітні програми; як учасники робочих зустрічей співпрацюють з гарантами освітніх програм, адміністрацією; беруть участь у зустрічах з експертами НАЗЯВО [2]. Л. Масімова [4] зазначає, що якість підготовки фахівців залежить від ступеня залучення представників роботодавців до освітнього процесу. С. Криштанович зазначає, що важливо залучати роботодавців до тісної співпраці із закладами вищої освіти для розуміння потреб ринку, запитів бізнесу щодо підготовки фахівців, що сприятиме формуванню особистостей, які володіють професійними компетентностями, що дозволять їм бути конкурентними на ринку праці [3]. Отже, можна підсумувати, що в дослідженнях сучасних українських науковців визначається загальний тренд щодо безумовного визнання ролі зовнішніх стейкхолдерів (перш за все роботодавців) у вдосконаленні процесів підготовки здобувачів вищої освіти, як на рівні розробки освітніх програм, так і безпосередньо в освітньому процесі. Втім недостатньо представленими є ідеї і аналіз практик залучення до таких процесів здобувачів вищої освіти, як внутрішніх стейкхолдерів. До того ж, на нашу думку, необхідно з'ясувати перспективи використання інноваційних технологій взаємодії внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів із закладами вищої освіти, що ґрунтуються на партисипативних принципах. Однією з таких технологій є партисипаторний дизайн. Партисипаторний дизайн як соціальна технологія сформувався у маркетинговій сфері, однак, його використання може бути ефективним і в процесі взаємодії студентів, роботодавців і представників закладів вищої освіти під час внесення змін і вдосконалення освітніх програм за спеціальністю І10 «Соціальна робота та консультування».

Таким чином, **метою дослідження** є обґрунтування партисипаторного дизайну як технології, використання якої сприяє оптимізації процесів взаємодії студентів, роботодавців і представників закладів вищої освіти в ході внесення змін і вдосконалення освітніх програм за спеціальністю І10 «Соціальна робота та консультування».

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування концепції партисипаторного дизайну належить до відносно новітніх наукових розробок, що виникли у 1990-х роках у контексті осмислення ефективних практик взаємодії організацій із клієнтами [15].

У межах цієї концепції відбувся перехід від клієнтоцентричного підходу, де клієнт розглядався переважно як об'єкт впливу, до моделі, в якій він виступає активним суб'єктом процесу проєктування (про

це, зокрема, писав Е. Сандерс). Такий підхід передбачає три основні форми взаємодії з користувачами: вербалізацію досвіду («казати»), участь у діяльності («робити») та безпосереднє співтворення («створювати») [14].

Ключовою перевагою партисипаторного дизайну (ко-дизайну, спільнотворення) є можливість організації спільної творчої діяльності між надавачем послуг і клієнтами, що забезпечує більш точну відповідність кінцевого продукту або послуги потребам користувачів. М. Мюллер стверджує, що застосування цього підходу сприяє поглибленню взаємного розуміння між учасниками, інтеграції їхнього досвіду, удосконаленню комунікаційних процесів, а також генерації інноваційних ідей [10].

І. Алам вважає, що залучення споживачів до розробки нових послуг має низку позитивних наслідків, зокрема: створення послуг із унікальними споживчими характеристиками та підвищеною цінністю, скорочення тривалості розробки, підготовку користувачів до ефективного використання нововведень, пришвидшення їх поширення на ринку, а також зміцнення зв'язків із громадськістю та формування довготривалих партнерських відносин [6].

У сфері охорони здоров'я Г.Коттам та С. Лідбітер [8] обґрунтували ко-дизайн, як технологію, використання якої передбачає визнання пацієнта як носія експертного знання, що ґрунтується на його індивідуальному досвіді, соціальних обставинах, поведінкових особливостях і ціннісних орієнтаціях. Відповідно, ефективне проектування медичних послуг має базуватися на інтеграції експертизи як медичних фахівців, так і пацієнтів.

У контексті надання публічних послуг С. Паркер і Дж. Хіпі [12] довели необхідність залучення громадян до процесів реформування через налагодження співпраці між представниками публічного сектору та отримувачами послуг. Така взаємодія дозволяє досягти узгодженості інтересів сторін і підвищити якість розроблених рішень.

Крім того, В. Хоер, Р. Чанді, М. Доротік, М. Крафт та С. Сінгх [9] розглянули спільнотворення як чинник підвищення ефективності та результативності діяльності організацій, оскільки воно дозволяє частково компенсувати ресурси персоналу за рахунок внеску користувачів, сприяє безперервному вдосконаленню послуг і знижує ризики їх неуспішного впровадження. Водночас орієнтація на потреби клієнтів формує більш позитивне сприйняття продуктів і зміцнює взаємовідносини між організацією та її аудиторією.

С. Бернс, Г. Коттам, С. Венстоун, Дж. Віхол [7] підкреслили, що партисипаторний (трансформаційний) дизайн стимулює розвиток креативного потенціалу учасників, активізує процеси навчання та сприяє формуванню інноваційного мислення.

Про переваги партисипаторного дизайну в контексті інноваційності писали також і Т. Розер, А. Самсон, П. Хамфріс та Е. Круз-Валдвізо [13]. Автори визначили такі переваги ко-дизайну, як доступ до досвіду клієнтів або користувачів, що покращує

генеравання ідей завдяки спільним знанням, збільшення швидкості виходу на ринок, краща якість продуктів, вища задоволеність клієнтів та користувачів, підвищення лояльності клієнтів та користувачів, а також зниження витрат. Крім того, вони визначили кілька позитивних ефектів на організаційному рівні, такі як інноваційні практики та процеси, якість та швидкість прийняття рішень щодо розробки та фільтрації ідей, а також креативність на індивідуальному та груповому рівнях.

Отже, партисипаторний дизайн можна визначати як технологію оптимізації взаємодії між організацією-надавачем послуг і клієнтами, що реалізується через їхню активну участь у процесах оцінювання, удосконалення та проектування послуг з метою підвищення їхньої якості та відповідності потребам користувачів.

Доцільність використання технології партисипаторного дизайну в процесі взаємодії здобувачів вищої освіти, роботодавців і представників закладу вищої освіти в процесі роботи над змінами і вдосконаленням освітніх програм є очевидною.

По-перше, залучення студентів до аналізу освітньої програми акцентує і дозволяє реалізувати принцип студентоцентризму, який покладено сьогодні в основу філософії вищої освіти в Україні. Залучення роботодавців до зазначених процесів сприяє формуванню спільної екосистеми «освіта-практика», в якій відбувається взаємне збагачення закладу вищої освіти та роботодавця. Роботодавець виступає в такій ситуації як клієнт, який виходить на ринок праці у пошуках працівника, демонструючи свої очікування і вимоги до нього, через внесення пропозиції щодо впровадження змін до освітніх програм. З іншого боку, в процесі взаємодії із закладом вищої освіти, аналізуючи документацію, яка супроводжує навчальний процес, долучаючись до обговорення навчально-методичних видань, роботодавець збагачує власні теоретичні знання, які зможе адаптувати для використання у своїй практичній діяльності. Одночасно, представники закладу вищої освіти можуть швидко відслідковувати результати апробації власних ідей в практичній діяльності роботодавців, оцінювати їх соціальні, економічні, етичні наслідки, що є особливо важливим для соціальної роботи.

Участь роботодавців, які працюють на ринку соціальних послуг конкретної області, дозволяють сформулювати унікальні характеристики освітньої програми, за якою можна здійснювати підготовку фахівця, який буде ефективним саме в цьому регіоні. Такий підхід є актуальним для українських реалій, оскільки, вимоги до практичних навичок соціального працівника, який діє у прифронтових регіонах і у віддалених від фронту, є різними.

Спільні сесії із роботи над освітніми програмами із залученням студентів, роботодавців, представників ЗВО можуть сприяти формуванню професійних комунікаційних навичок у здобувачів, які отримуватимуть досвід професійного спілкування ще до початку трудової діяльності, що є надзвичайно акту-

ально для сфери соціальної роботи, яка передбачає переважно взаємодію в системі «людина-людина».

Корисною така спільна робота може бути і задля формування прихильності роботодавців щодо закладу вищої освіти, як джерела нових кадрів з числа студентів-випускників, створення можливостей для студентів продемонструвати свої професійні задатки і отримати пропозицію щодо працевлаштування від роботодавця.

Не менш важливим є стимуляційний ефект використання партисипаторного дизайну для здобувачів освіти, які в процесі проведення заходів із роботи над коригуванням освітніх програм зможуть розвинути свій креативний потенціал, активізувати процеси навчання, стимулювати власне інноваційного мислення.

Якщо звернутися до конкретних технік, які застосовують під час роботи з клієнтами за технологією партисипаторного дизайну, сучасні практики-фахівці з ко-дизайну, необхідно зазначити, що деякі з них можуть бути використані і під час роботи стейкхолдерів і представників ЗВО над вдосконаленням освітніх програм.

Зокрема, К. Нарнійо-Бок [11] зазначає, що під час першого етапу процесу спільнотворення можна використати метод саморефлексії. Цей метод передбачає, що клієнт обмірковує свій рутинний досвід і фіксує його у щоденнику (чи електронному документі). Такий метод може бути застосований у роботі із здобувачами, коли перед початком формування пропозицій щодо вдосконалення освітньої програми, вони зможуть проаналізувати свій реальний навчальний досвід, зафіксувати його, і аргументовано описувати особливості форм, методів навчання, використання технологій навчання, які їх з якихось причин не влаштовують, і мають бути змінені чи вдосконалені.

Корисними можуть бути і формування пропозицій щодо змін до освітніх програм в процесі проведення «мозкових штурмів» за участі представників ЗВО, студентів і роботодавців.

К. Нарнійо-Бок акцентує на необхідності використання під час проведення сесій партисипаторного дизайну стимульного наочного матеріалу. На нашу думку, такий підхід дозволяє апелювати не лише до раціональної частини свідомості, а спонукати учасників до висловлення інтуїтивних ідей, що народжуються на межі раціонального і емоційного. Дослідниця пропонує організаторам таких сесій підготувати для учасників наочні матеріали, включаючи 150 зображень та слів, які ретельно відібрані та вдосконалені командою розробників й надруковані на аркушах із наліпками. Ці аркуші використовуються для створення колажів для виявлення емоцій, почуттів або бажань. Обрані зображення та слова повинні бути достатньо абстрактними, щоб спонукати учасників до спілкування. Вони є абстрактними за своєю природою та дозволяють людям виражати себе за допомогою зображень та слів, які стосуються того, як вони уявляють собі поточний або майбутній досвід [11].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, освітні програми, особливо в таких практикоорієнтованих сферах як соціальна робота, мають постійно оновлюватися, щоб відповідати суспільним та історичним викликам. Такі зміни, які мають іноді трансформаційний характер, мають ініціюватися, як зсередини освітнього середовища (перш за все здобувачами освіти, як найбільш зацікавленими внутрішніми стейкхолдерами), так і ззовні (передусім майбутніми роботодавцями, як зовнішніми стейкхолдерами). Реалізація таких процесів можлива лише за умови запровадження принципів партисипації (залученості до прийняття рішень і формування ідей) у процесах вдосконалення освітніх програм підготовки здобувачів за спеціальністю І10 «Соціальна робота та консультування». Доцільним є використання партисипаторного дизайну як технології, оптимізації взаємодії між організацією-надавачем послуг (закладом вищої освіти) і клієнтами (зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами – перш за все студентами і роботодавцями), що реалізується через їхню активну участь у процесах оцінювання, удосконалення та проєктування освітніх програм. Залучення студентів до аналізу освітньої програми акцентує і дозволяє реалізувати принцип студентоцентризму. Спільні сесії із роботи над освітніми програмами за участі студентів, роботодавців, представників ЗВО можуть сприяти формуванню професійних комунікаційних навичок у здобувачів, які отримуватимуть досвід професійного спілкування ще до початку трудової діяльності, розвитку їхнього креативного потенціалу, активізації процесів навчання, стимулюванню інноваційного мислення здобувачів освіти.

Залучення роботодавців до зазначених процесів сприяє формуванню спільної екосистеми «освіта-практика», в якій відбувається взаємне збагачення закладу вищої освіти та роботодавця. Участь роботодавців, які працюють на ринку соціальних послуг конкретної області, дозволяють сформувати унікальні характеристики освітньої програми, за якою можна здійснювати підготовку фахівця, який буде ефективним саме в цьому регіоні. Корисною така спільна робота може бути і задля формування прихильності роботодавців щодо закладу вищої освіти, як джерела нових кадрів з числа студентів-випускників.

Якщо звернутися до конкретних технік, які застосовують під час роботи за технологією партисипаторного дизайну, то в ході оптимізації освітніх програм здобувачами може бути використаний метод саморефлексії, що передбачає аналіз і фіксацію власного рутинного досвіду у щоденнику. Студенти можуть аналізувати свій реальний навчальний досвід, фіксувати його, і аргументовано описувати особливості форм, методів навчання, використання технологій навчання, які їх з якихось причин не влаштовують, і мають бути змінені чи вдосконалені. Можливим є також використання під час проведення сесій партисипаторного дизайну стимульного наочного матері-

алу. Передбачається, що організатори пропонують учасникам створювати колажі із заделегідь підготовлених карток, що містять слова і зображення, які стосуються того, як вони уявляють собі поточний або майбутній досвід.

Перспективи подальших досліджень можуть полягати у аналізі особливостей застосування технології партисипаторного дизайну в процесі підготовки здобувачів освіти за спеціальністю «Соціальна робота та консультування».

Список літератури:

1. Забезпечення якості вищої освіти в Україні : навчально методичний посібник [Електронне видання] / А. Бутенко, О. Єременко, О. Книш, А. Сурай, О. Требенко. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025. 76 с.
2. Кравченко О., Карпич І. Інтеграція діяльності роботодавців та закладів вищої освіти: локальний досвід. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2022. Вип.13. С. 37–45. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-37-45>.
3. Криштанович С. Вплив стейкхолдерів на якісну підготовку фахівців у закладах вищої освіти. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2023. Т. 2 (48). С. 93–103. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.2.48.2023.505>.
4. Масімова Л. Г. Залучення представників роботодавців до освітнього процесу (на прикладі підготовки фахівців з видавничої справи та редагування). *Інтегровані комунікації*. 2016. Вип. 2. С. 53–58.
5. Скиба Ю.А. Принципи та механізми взаємодії вищої освіти та роботодавців у контексті адаптації освітніх програм відповідно до вимог ринку праці: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2023. Вип. 2. С. 114–120. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.2.16>.
6. Alam I. An exploratory investigation of user involvement in new service development. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 2002. № 30(3). P. 250–261.
7. Burns C., Cottam H., Vanstone C., Winhall, J. Transformation design. London: Design Council, 2006. 33 p.
8. Cottam H., Leadbeater C. Health: Co-creating services. London: Design Council. 2004. 57 p.
9. Hoyer W. D., Chandy R., Dorotic M., Krafft M., Singh S. S. Consumer cocreation in new product development. *Journal of Service Research*. 2010. № 13(3). P. 283–296.
10. Muller M. J. Participatory design: The third space in HCI. The human-computer interaction handbook: Fundamentals, evolving technologies and emerging applications In J. Jacko & A. Sears (Eds.). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2002, P. 1051–1068.
11. Naranjo-Bock C. Creativity-based Research: The Process of Co-Designing with Users. URL : <https://uxmag.com/articles/creativity-based-research-the-process-of-co-designing-with-users>.
12. Parker S., Heapy J. The journey to the interface: How public service design can connect users to reform. London: Demos, 2006. 62 p.
13. Roser T., Samson, A. Humphreys P., Cruz-Valdivieso E. Co-creation: New paths to value. London: Promise / LSE Enterprise, 2009. 22 p.
14. Sanders E. B. N. From user-centred to participatory design approaches. Design and the social sciences: Making connections. In J. Frascara (Ed.). London: Taylor & Francis, 2002. P. 1–7.
15. Schuler D., Namioka A. Participatory design: Principles and practices. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1993. 334 p.

References:

1. Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini : navchalno metodychnyi posibnyk [Ensuring the quality of higher education in Ukraine: a teaching and methodological manual] [Elektronne vydannia] / A. Butenko, O. Yeremenko, O. Knysh, A. Surai, O. Trebenko (2025). Kyiv : Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 76 s. [in Ukrainian].
2. Kravchenko, O., Karpych, I. (2022). Intehratsiia diialnosti robotodavtsiv ta zakladiv vyshchoi osvity: lokalnyi dosvid [Integration of the activities of employers and higher education institutions: local experience]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Universytety i liderstvo»*, 13, 37–45. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-13-37-45> [in Ukrainian].
3. Kryshtanovych, S. (2023). Vplyv steikkholderiv na yakisnu pidhotovku fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity [The influence of stakeholders on the quality of training of specialists in higher education institutions]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspilstvi*. 2 (48), 93–103. <https://doi.org/10.55643/ser.2.48.2023.505> [in Ukrainian].
4. Masimova, L. H. (2016). Zaluchennia predstavnykiv robotodavtsiv do osvithnoho protsesu (na prykladi pidhotovky fakhivtsiv z vydavnychoi spravy ta redahuvannia) [Involving employer representatives in the educational process (using the example of training specialists in publishing and editing)]. *Intehrovani komunikatsii*, 2, 53–58 [in Ukrainian].
5. Skyba, Yu.A. (2023). Pryntsypy ta mekhanizmy vzaemodii vyshchoi osvity ta robotodavtsiv u konteksti adaptatsii osvitnikh prohran vidpovidno do vymoh rynku pratsi: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid [Principles and mechanisms of interaction between higher education and employers in the context of adapting educational programs to labor market requirements: domestic and foreign experience]. *Akademichni studii. Seriiia «Pedahohika»*, 2, 114–120. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.2.16> [in Ukrainian].
6. Alam, I. (2002). An exploratory investigation of user involvement in new service development. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 30 (3), 250–261.
7. Burns, C., Cottam, H., Vanstone, C., Winhall, J. (2006). Transformation design. London: Design Council. 33 p.
8. Cottam, H., Leadbeater, C. (2004). Health: Co-creating services. London: Design Council. 57 p.

9. Hoyer, W. D., Chandy, R., Dorotic, M., Krafft, M., Singh, S. S. (2010). Consumer cocreation in new product development. *Journal of Service Research*, 13(3), 283–296.
10. Muller, M. J. (2002). Participatory design: The third space in HCI. In J. Jacko & A. Sears (Eds.), *The human-computer interaction handbook: Fundamentals, evolving technologies and emerging applications*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1051–1068.
11. Naranjo-Bock, C. Creativity-based Research: The Process of Co-Designing with Users. Retrieved from: <https://uxmag.com/articles/creativity-based-research-the-process-of-co-designing-with-users>.
12. Parker, S., Heapy, J. (2006). *The journey to the interface: How public service design can connect users to reform*. London: Demos. 62 p.
13. Roser, T., Samson, A., Humphreys, P., Cruz-Valdivieso, E. (2009). *Co-creation: New paths to value*. London: Promise / LSE Enterprise. 22 p.
14. Sanders, E. B. N. (2002). From user-centred to participatory design approaches. In J. Frascara (Ed.), *Design and the social sciences: Making connections*. London: Taylor & Francis, 1–8.
15. Schuler, D., Namioka, A. (1993). *Participatory design: Principles and practices*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. 334 p.

Дата першого надходження статті до видання: 19.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026